

Petar Šimunović
Zagreb

MATE HRASTE
(1897—1970)

Prošle je godine u kasnu jesen 28. studenoga 1970. umro u bolničkom krevetu veliki poklonik čakavske riječi i veliki hrvatski jezikoslovac, akademik i sveučilišni profesor dr Mate Hraste. Profesor i učenjak, čovjek plemenitih ljudskih osobina i izvanredne energije, mjesecima je na bolničkom krevetu vojevao s neizlječivom bolešću, kovao je uvijek nove planove, pričao o svojim neostvarenim terenskim istraživanjima, pripremao se da dovrši svoj veliki čakavski rječnik, spremao se da svoju starost ispuni radom na rodnom Hvaru, odakle je u prvom desetljeću ovoga stoljeća otišao u svijet na škole i svojim radom postao veliko ime u hrvatskoj jezičnoj znanosti.

Svoje zamisli nije do kraja ostvario, svoj životni opus nije zatvorio. Ostali su svežnjevi putnih bilježnica punih nedorađenih bilježaka. Smrt je bila jača i neumoljiva čak i za nj koji je rad na jeziku, osobito na čakavštini, svojoj velikoj ljubavi kojoj se navraćao čitava svoga života, pretpostavio življenju.

vatskom ili srpskom jeziku (1957), *Od akcentuaciji starochorwackiej i staroserbskiej do współczesnej sztokawskiej* (1961). O skakanju akcenata za proklitiku u čakavskom dijalektu (1968) itd. Zapaženi su bili njegovi radovi iz povijesnog razdoblja hrvatskog jezika kao što su: *Prinosi poznavanju hrvatskosrpskog jezika J. Križanića, Čakavski aorist* (1966), *Čakavizam na istočnoj obali Jadranskog mora* (1962), *Zum Übergang von -m in -n im Wortauslaut* (1967). Teren svojih dijalekatskih istraživanja proširio je na zadarske i kvarnerske otoke i na susjedno kopno: Zadar (1964), Senj (1962) i Istru (1963. Buzet; 1964. jugozapadna Istra; 1967. sjeverozapadna Istra). Istra, dubrovački kraj i hrvatske kolonije na obalama Gargana (Kolo MH, 5, 1963) ostaju Mati Hrasti velike neostvorene želje da ih podrobno upozna, ispita i obradi.

Uz taj golemi posao prof. M. Hraste obavljao je mnoge druge važne dužnosti. Bio je predsjednik Međuakademijskog odbora za dijalektološke atlase. Pod njegovim je rukovodstvom započeo vrlo razgranat rad na obradi nekoliko stotina dijalekatskih punktova u Jugoslaviji. Kao dugogodišnji predsjednik Međuakademijskog odbora za onomastiku uspio je ostvariti suradnju na onomastičkim istraživanjima u svim našim republikama. Uvijek se iznova vraćao svojoj čakavštini, na čijem je području ispitao mnogo punktova za dijalektološki atlas i skupio svu toponimijsku građu na nekoliko naših otoka. Bio je više od jednog desetljeća predstojnikom Seminarara za strane slaviste, koji je u svijetu stekao velik ugled. U tom seminaru učili su jugoslavenske jezike i književnosti današnji vrlo ugledni slavisti u mnogim svjetskim sveučilištima. Prof. Hraste bio je u tim ljetnim mjesecima u Seminaru i organizator, i domaćin, i predavač.

A kad bi Seminar završio rad, znao je on nastaviti svoja dijalektološka putovanja zavirujući i u najzabitnija naselja. Šezdesetih godina zasnovao je svoj *Čakavski rječnik srednjodalmatinskih otoka*, znajući da to osim njega više nikada nitko neće moći ostvariti, jer on je tragao za živim leksičkim blagom, koje u današnjim prilikama sve više odlazi u zaborav. S pokojnim profesorom podijelio sam njegov posljednji terenski zadatak: skupljanje hidronimije jadranskog sliva. U krškom bespuću cetinskog porječja u hladnu i kišovitu jesen javili su se prvi znaci bolesti, od koje se više nije oporavio. Tada je počeo s njom ludu utrku za vrijeme, koje je htio posvetiti rječniku i mnogim planovima, o kojima je zanosno govorio, dok mu je organizam naočigled sve više slabio. Bolest je bila jača i neumoljiva.

Premda nekoliko puta odlikovan za svoj rad, tek je na bolničkom krevetu, nakon sedamdesete godine života, primio nagradu za životno djelo i Zbornik znanstvenih radova što su ga njemu u čast napisali njegovi suradnici i učenici iz Instituta za jezik JAZU, kojemu je bio dugogodišnjim direktorom.

Ostale su stotine neobrađenih cedulja njegova čakavskog rječnika i hrpa bilježnica punih dragocjenih dijalekatskih podataka, koje je prof. M. Hraste brižljivo skupljao više od pola stoljeća, od godine 1926, kada mu je tiskana prva rasprava o dijalektu rodnoga Brusja.

Njegov životni vijek, koji je sav bio ispunjen radom, očito je bio prekratak, i njegov gubitak za hrvatsku jezičnu znanost dugo će biti nenadoknativ. Njegovi učenici na mnogim domaćim i inozemnim sveučilištima i znanstvenim institutima duguju mu mnogo, i mnogo treba raditi da se doradi i izradi sve što je zasnovao i započeo i u čemu nas je usmjerivao.

Hrvatska javnost dolično se oprostila s njime na njegovu posljednjem ispraćaju, svjesna da je on svoje ime trajno ugradio u hrvatsko jezikoslovlje i u srcima svih onih koji su ga dobro poznavali.

»Čakavska rič« kao vrednovatelj i promicatelj čakavske baštine, kojoj je baštini prof. M. Hraste darovao svoju ljubav i posvetio glavninu svoga djela, dio je zadovoljštine čovjeku koji nam je č a k a v s k u r i č ostavio u zalog.